

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ที่จะมีความร่วมมือ
ด้านประกันสังคม : การจ่ายเงินบำเหน็จชราภาพ
ระหว่างไทย กับ ลาว

จัดทำโดย นางสาวสุภาวดี พระภายไชย
รหัส 15042

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 15 ปี 2567
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
ลิขสิทธิ์ของกระทรวงการต่างประเทศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ที่จะมีความร่วมมือด้านประกันสังคม :
การจ่ายเงินบำเหน็จชราภาพระหว่างไทย กับ ลาว

จัดทำโดย นางสาวสุภาวดี พระกายไชย
รหัส 15042

หลักสูตรนักรับราชการทูต รุ่นที่ 15 ปี 2567
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูตของกระทรวงการต่างประเทศ

ลงชื่อ.....

(ศาสตราจารย์ ดร. พลภัทร บุราคม)

อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(เอกอัครราชทูต กิตติพงษ์ ณ ระนอง)

อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(เอกอัครราชทูต สุพัตรา ศรีไมตรีพิทักษ์)

อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การรวมตัวของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทำให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานต่างชาติที่เสรีขึ้น มีความต่อเนื่องและมีจำนวนมากขึ้นทุกปี ซึ่งประเทศไทยได้รับแรงงานต่างชาติเข้ามาทำงานในประเทศ โดยเฉพาะแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน 3 สัญชาติ ได้แก่ เมียนมา กัมพูชา ลาว

ระบบประกันสังคมของไทยให้ความคุ้มครองแก่ผู้ประกันตนอย่างครอบคลุม และสอดคล้องกับความคาดหวังของทั้งแรงงานไทยและแรงงานต่างชาติที่จะได้รับสิทธิประโยชน์ที่ดีซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.2533 และที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมทั้งหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง นอกจากนี้ อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization – ILO Conventions) ด้านสิทธิประโยชน์ประกันสังคม (ฉบับที่ 157) วางหลักการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ไว้ว่า การให้สิทธิประโยชน์ในสาขาต่างๆ ด้านความมั่นคงทางสังคมให้ตั้งอยู่บนหลักการของการให้ต่างตอบแทนสิทธิประโยชน์ด้านประกันสังคม โดยการจัดทำ ความตกลงระหว่างประเทศ จึงมีความเป็นไปได้ที่ไทยจะมีความตกลงร่วมมือด้านประกันสังคมกับประเทศเพื่อนบ้านเหล่านี้ ซึ่งผู้ศึกษาใช้กรณีการจ่ายบำนาญชราภาพระหว่างไทยกับลาว ในการวิเคราะห์ความเป็นไปได้

ผลการศึกษาในรายงานฉบับนี้พบว่ากฎหมายประกันสังคมของ 2 ประเทศ มีลักษณะของการให้ความคุ้มครองด้านประกันสังคมที่คล้ายคลึงกันในเรื่องการจ่ายสิทธิประโยชน์กรณีบำนาญชราภาพ (จ่ายเงินเป็นรายเดือนตลอดชีวิต) และกรณีบำนาญชราภาพ (จ่ายเป็นเงินก้อนครั้งเดียว) และมีระบบการดำเนินการที่เอื้อซึ่งกันและกัน ไทยกับลาวจึงสามารถดำเนินการจัดทำความตกลงกันได้ โดยไม่กระทบกับเสถียรภาพของกองทุนประกันสังคมไทย และไม่กระทบด้านกฎหมายและด้านการเงิน อีกทั้งจะครอบคลุมประโยชน์กับแรงงานไทยที่ไปทำงานในลาวด้วย

ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะต่างๆ ที่ต้องเพิ่มการดำเนินการไปสู่การปฏิบัติ การพัฒนาระบบเทคโนโลยีและการประชาสัมพันธ์ อีกทั้งข้อเสนอแนะด้านอื่นๆ เพื่อเป็นการสร้างเสถียรภาพของกองทุน โดยเมื่อคำนึงถึงภาระการจ่ายเงินจากกองทุนฯ เนื่องจากในระยะยาวประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุส่งผลให้คนไทยที่จะเข้าสู่วัยแรงงานน้อยลง ต้องอาศัยแรงงานข้ามชาติเข้ามาสู่ในระบบการจ้างงาน และทำงานอยู่ในไทยที่ยาวนานมากขึ้น ซึ่งอาจจำเป็นต้องมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายด้วย ได้แก่ การขยายอายุรับเงินบำนาญชราภาพ การเพิ่มเพดานค่าจ้างเพื่อนำส่งเงินสมทบ การเพิ่มร้อยละของการจัดเก็บเงินสมทบ

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้ สามารถสำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาในการให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งจากคณะอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร. พลภัทร บุราคม เอกอัครราชทูต กิตติพงษ์ ณ ระนอง และเอกอัครราชทูต สุพัตรา ศรีไมตรีพิทักษ์ เป็นอย่างสูง ซึ่งตลอดระยะเวลาการเขียนรายงานทางอาจารย์ทั้ง 3 ท่าน ได้เสียสละเวลาในการให้คำปรึกษาและชี้แนะแนวทางทุกขั้นตอน จนกระทั่งรายงานฉบับนี้สำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์การศึกษาทุกประการ

ในโอกาสนี้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณผู้บังคับบัญชา นายไพโรจน์ โชติกเสถียร ปลัดกระทรวงแรงงาน นายบุญสงค์ ทัพชัยยุทธ์ เลขาธิการสำนักงานประกันสังคม นางสาวจิระภา บุญรัตน์ รองเลขาธิการสำนักงานประกันสังคม ที่ได้กรุณาสนับสนุนและให้โอกาสผู้ศึกษาในการเข้ารับการอบรมในหลักสูตรนักรับการทูต รุ่นที่ 15 และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สำนักงานประกันสังคมที่ให้การสนับสนุนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการจัดทำรายงานฉบับนี้

นอกจากนี้ผู้ศึกษาขอขอบคุณคณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สถาบันเทวะวงศ์วโรปการทุกท่านที่ได้จัดอบรมหลักสูตรนี้และให้การดูแลอำนวยความสะดวกในทุกด้านแก่ผู้ศึกษาเป็นอย่างดีและขอขอบคุณผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรนักรับการทูต รุ่นที่ 15 ทุกท่านสำหรับมิตรภาพที่ดีและกำลังใจที่มีให้กันตลอดระยะเวลาการฝึกอบรม

สุภาวดี พระภายในชัย

กันยายน 2567

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ภูมิหลัง และความสำคัญของหัวข้อที่จะศึกษา	1
1.2 จำนวนผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมไทยกับลาว	3
1.3 ความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ของสำนักงานประกันสังคม	3
1.4 รูปแบบความร่วมมือด้านการประกันสังคม	5
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	6
บทที่ 2 การวิเคราะห์ประเด็นการศึกษาและผลการศึกษา	7
2.1 การกำหนดประเด็นการศึกษา	7
2.2 การวิเคราะห์ประเด็นการศึกษา	8
2.3 สรุปผลการศึกษา	18
บทที่ 3 ข้อเสนอ	20
3.1 ข้อเสนอเชิงนโยบาย	20
3.2 ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ	20
3.3 ข้อเสนอในการเพิ่มเสถียรภาพของกองทุนประกันสังคมในระยะยาว	21
บรรณานุกรม	22
ภาคผนวก	23
ประวัติผู้เขียน	27

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	จำนวนผู้ประกันตนสัญชาติลาวในระบบประกันสังคมไทย	11
ตารางที่ 2	ระยะเวลาการทำงานเฉลี่ยในไทยของผู้ประกันตนสัญชาติลาว	12
ตารางที่ 3	จำนวนเงินสมทบฝ่ายนายจ้างและฝ่ายผู้ประกันตนของไทย	12
ตารางที่ 4	วิธีการคำนวณผลประโยชน์ตอบแทนของไทย	13
ตารางที่ 5	จำนวนเงินสมทบของลาว	14
ตารางที่ 6	วิธีการคำนวณเงินบำเหน็จชราภาพของลาว	14

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1	ระบบรับเงิน-จ่ายเงินผ่านธนาคารของลาว	15
ภาพที่ 2	โครงสร้างหน่วยงานของสำนักงานประกันสังคมไทย	17

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ภูมิหลัง และความสำคัญของหัวข้อที่จะศึกษา

การรวมตัวของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรีมากขึ้น และทำให้ในภูมิภาคอาเซียนมีการเคลื่อนย้ายแรงงานเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีจำนวนแรงงานที่เคลื่อนย้ายในภูมิภาคเป็นจำนวนมาก ซึ่งแรงงานข้ามชาติมีส่วนช่วยให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ ประเทศไทยถือเป็นหนึ่งในประเทศผู้รับแรงงานข้ามชาติในภูมิภาคอาเซียน โดยเฉพาะแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน 3 สัญชาติ ประกอบด้วย เมียนมา กัมพูชา ลาว

การเคลื่อนย้ายแรงงานอาจส่งผลกระทบต่อการเข้าถึงสิทธิประกันสังคมของแรงงานข้ามชาติ ซึ่งระบบประกันสังคมบางประเทศอาจไม่ได้คุ้มครองแรงงานที่เดินทางไปทำงานต่างประเทศส่งผลให้แรงงานไม่ได้รับสิทธิที่ควรมีควรได้ หรือบางประเทศอาจจำกัดสิทธิประโยชน์ประกันสังคมเฉพาะคนในชาติ หรืออยู่ระหว่างพัฒนาระบบประกันสังคม ทำให้แรงงานข้ามชาติไม่ได้รับสิทธิประโยชน์บางประการเมื่อไปทำงานในต่างประเทศ

ระบบประกันสังคมของไทยเป็นระบบที่ให้ความคุ้มครองแก่ลูกจ้างผู้ประกันตนอย่างครอบคลุม สอดรับกับความคาดหวังที่จะได้รับสิทธิประโยชน์ที่ดีของแรงงานตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดให้นายจ้างที่มีลูกจ้างไม่ว่าคนไทยหรือต่างชาติ ต้องขึ้นทะเบียนนายจ้างและขึ้นทะเบียนลูกจ้างเป็นผู้ประกันตนมาตรา 33 และจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมตามที่กฎหมายกำหนด (ภาคบังคับ) โดยผู้ประกันตนได้รับความคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งให้ได้รับสิทธิประโยชน์ 7 กรณี ได้แก่ เจ็บป่วย คลอดบุตร ทูพพลภาพ ตาย สงเคราะห์บุตร ชราภาพ และว่างงาน

ตามอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization – ILO Conventions) ด้านการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน (ฉบับที่ 118) และด้านการประกันสังคมเกี่ยวกับมาตรฐานขั้นต่ำด้านประกันสังคม (ฉบับที่ 102) และสิทธิประโยชน์ประกันสังคม (ฉบับที่ 157) วางหลักการไว้ว่าการให้สิทธิประโยชน์ในสาขาต่าง ๆ ด้านความมั่นคงทางสังคม ให้ตั้งอยู่บนหลักการของการให้ต่างตอบแทนสิทธิประโยชน์ด้านประกันสังคม โดยการจัดทำความตกลงระหว่างประเทศ และมีหลายประเทศที่กำหนดเงื่อนไขให้ทำความตกลงระหว่างประเทศเพื่อขอรับสิทธิประโยชน์

ต่างตอบแทนการจ่ายเงินบำเหน็จก่อนอายุเกษียณ หรือเรียกว่า “การคืนเงินสมทบ” เช่น อินเดีย เกาหลีใต้ เป็นต้น

ในระบบบำนาญหลายประเทศการเก็บเงินสมทบกรณีชราภาพต่างจากเงินสมทบกรณีอื่น ๆ เนื่องจากไม่ถือเป็นเบี้ยประกัน แต่ถือเป็นเงินออมที่ผู้จ่ายเงินสมทบบยังคงมีสิทธิได้รับคืน อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงลูกจ้างสัญชาติไทยที่ทำงานในต่างประเทศไม่สามารถขอรับเงินสมทบกรณีชราภาพที่จ่ายเข้ากองทุนของประเทศที่ไปทำงานได้ เนื่องจากระบบประกันสังคมส่วนใหญ่มุ่งเน้นการออมเงินไว้ใช้ยามเกษียณมากกว่า และมีเงื่อนไขระยะเวลาการประกันตนที่ยาวนานในการเกิดสิทธิ ในขณะที่เดียวกันผู้ประกันตนต่างชาติในระบบประกันสังคมไทยจะมีสิทธิรับประโยชน์ทดแทน ในกรณีชราภาพต่อเมื่อมีอายุ 55 ปีบริบูรณ์ หากผู้ประกันตนส่งเงินสมทบตั้งแต่ 180 เดือนขึ้นไป จะมีสิทธิได้รับเงินบำนาญชราภาพ (จ่ายรายเดือน) แต่หากน้อยกว่า 180 เดือน จะได้รับเป็นเงินบำเหน็จชราภาพ (จ่ายเป็นเงินก้อนครั้งเดียว) ในทางปฏิบัติเงื่อนไขการเกิดสิทธิ และรับสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพที่อายุ 55 ปีบริบูรณ์ ถือเป็นอุปสรรคสำหรับผู้ประกันตนต่างชาติที่เดินทางกลับประเทศภายหลังสิ้นสุดสัญญาจ้าง เพราะหากผู้ประกันตนยังอายุไม่ครบ 55 ปีบริบูรณ์ จะไม่สามารถรับเงินได้ และการเข้าถึงสิทธิประโยชน์ทดแทนดังกล่าว มีความไม่แน่นอนสำหรับผู้ประกันตนต่างชาติที่เดินทางออกจากประเทศไทยไปแล้ว

สำนักงานประกันสังคม ตระหนักถึงปัญหาและเล็งเห็นถึงศักยภาพของสำนักงานที่จะกระตุ้นให้ผู้ประกันตนตระหนักรู้ถึงสิทธิที่ควรมีควรได้อย่างถูกต้องครบถ้วน และได้มีการพัฒนาแก้ไขให้ผู้ประกันตนเข้าถึงสิทธิประโยชน์ได้สะดวกรวดเร็วขึ้น จึงได้แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 77 ทวิ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 โดยมาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558 และออกกฎกระทรวงการจ่ายเงินบำเหน็จชราภาพแก่ผู้ประกันตนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย พ.ศ. 2560 ผู้ประกันตนซึ่งมีสัญชาติของประเทศที่ได้ทำความตกลงด้านการประกันสังคมกรณีชราภาพกับประเทศไทย ไม่ว่าจะมียุครครบห้าสิบห้าปีบริบูรณ์หรือไม่ ให้มีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จชราภาพ และผู้ประกันตนซึ่งมีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จชราภาพจะต้องสิ้นสุดความเป็นผู้ประกันตนและไม่ประสงค์ที่จะพำนักในประเทศไทย โดยมุ่งหมายที่จะดำเนินการยึดผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกันและรักษาผลประโยชน์ของคนไทยมิให้ด้อยไปกว่าคนต่างชาติ สอดคล้องกับหลักการต่างตอบแทนสิทธิประโยชน์ด้านการประกันสังคมภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศ รวมถึงเป็นการดำเนินงานตามพันธะสัญญาที่ไทยได้ให้ไว้ในระดับภูมิภาค และระดับประเทศ

1.2 จำนวนผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมไทยกับลาว

1.2.1 ข้อมูลสำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน ณ เดือนมิถุนายน 2567 มีผู้ประกันตนมาตรา 33 จำนวน 12,005,573 คน ประกอบด้วย ผู้ประกันตนคนไทย จำนวน 10,545,366 คน และผู้ประกันตนต่างชาติ จำนวน 1,460,207 คน เป็นผู้ประกันตนแรงงาน 3 สัญชาติ จำนวน 1,331,211 คน คิดเป็นร้อยละ 91.16 ของจำนวนผู้ประกันตนต่างชาติ แยกผู้ประกันตนสัญชาติเมียนมา จำนวน 1,080,607 คน สัญชาติกัมพูชา จำนวน 174,940 คน สัญชาติลาว จำนวน 75,664 คน สัญชาติเวียดนาม 1,900 คน และผลการดำเนินงานในการจ่ายเงินประโยชน์ทดแทนกรณีบำเหน็จชราภาพให้แก่ผู้ประกันตนต่างชาติ ปี 2562 ถึง เดือนมิถุนายน 2567 มีจำนวน 6,457 คน เป็นเงิน 455,665,771.81 บาท

สำหรับผู้ประกันตนสัญชาติลาว จำนวน 75,664 คน มีอายุไม่เกิน 55 ปี จำนวน 60,241 คน หากส่งเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมเพดานเงินเดือนสูงสุด 15,000 บาท ผู้ประกันตนและนายจ้างจ่ายเงินสมทบกรณีชราภาพฝ่ายละร้อยละ 3 รวม 2 ฝ่าย เท่ากับร้อยละ 6 คิดเป็นเงินสมทบกรณีชราภาพ จำนวน 900 บาท หากผู้ประกันตนไม่เข้าเงื่อนไขการรับเงินบำนาญรายเดือน จะได้รับเป็นเงินบำเหน็จชราภาพ (เงินก้อน) เท่ากับจำนวนเงินที่ผู้ประกันตนและนายจ้างสมทบเข้ากองทุนต่อเดือน คูณด้วย จำนวนเดือนที่ส่งเงินจริง บวก ผลตอบแทนจากการลงทุน ในแต่ละปี

1.2.2 ข้อมูลกรมจัดหางาน กระทรวงแรงงาน ณ เดือนมิถุนายน 2567 มีคนไทยเดินทางไปทำงานที่ลาว จำนวน 370 คน เพศชาย 345 คน เพศหญิง 25 คน หากผู้ประกันตนไม่เข้าเงื่อนไขการรับเงินบำนาญรายเดือน จะได้รับเงินบำเหน็จชราภาพ (เงินก้อน) เท่ากับ หนึ่งเท่าครึ่ง ของเงินเดือนเฉลี่ย 60 เดือนสุดท้ายที่เอาประกัน คูณด้วย จำนวนปีที่ทำงาน

1.3 ความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ของสำนักงานประกันสังคม

การศึกษาความเป็นไปได้ที่จะมีความร่วมมือด้านการประกันสังคมที่มีการจ่ายเงินบำเหน็จชราภาพระหว่างไทยกับลาว มีความสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงแรงงานและแผนปฏิบัติการราชการสำนักงานประกันสังคม ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) รวมถึงการดำเนินงานในระดับภูมิภาค และการให้คำมั่นของรัฐมนตรีด้านแรงงานในกลุ่มประเทศ CLMVT (กัมพูชา ลาว เมียนมา ไทย และเวียดนาม) ดังนี้

1.3.1 นโยบายกระทรวงแรงงาน ปีงบประมาณ 2567 “ทักษะดี มีงานทำ หลักประกันทางสังคมเด่น เน้นขับเคลื่อนเศรษฐกิจ” โดยนโยบายด้านหลักประกันทางสังคมเด่นเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการดำเนินงานด้านต่างประเทศเพื่อสนับสนุนความร่วมมือระหว่างประเทศ เป็นการสร้างรากฐานเศรษฐกิจ พัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการคุ้มครองแรงงาน ปรับปรุงและพัฒนากฎหมายให้มีความเหมาะสมกับบริบทเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และสอดคล้องกับมาตรฐานสากล

1.3.2 แผนปฏิบัติการราชการสำนักงานประกันสังคม ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ 3 ด้าน โดยด้านที่เกี่ยวข้องจะเป็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิผลในการสร้างและเข้าถึงหลักประกันให้แก่แรงงาน ทุกกลุ่ม ทุกวัย

- เป้าประสงค์ : เพื่อสร้างความครอบคลุมในการดูแลบริการ สิทธิประโยชน์ อาชีวอนามัย ความปลอดภัยในการทำงานให้แก่แรงงานทุกกลุ่ม ทุกวัย รวมทั้งสร้างเสถียรภาพกองทุนและพัฒนาเครือข่ายประกันสังคมทั้งในระดับประเทศและระดับสากล

- ผลสัมฤทธิ์ : คุณภาพชีวิตที่ดีของลูกจ้างและผู้ประกันตน โดยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายอย่างยั่งยืน

- กลยุทธ์ที่ 3.4 : การสร้างและพัฒนาเครือข่ายประกันสังคม ในระดับประเทศและระดับสากล

1.3.3 ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการเชื่อมโยงสิทธิประกันสังคมสำหรับแรงงานข้ามชาติในอาเซียน (ASEAN Declaration on Portability of Social Security Benefits for Migrant Workers in ASEAN) พ.ศ. 2565 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความคุ้มครองด้านประกันสังคมกับแรงงานข้ามชาติที่จะเดินทางหรือเคลื่อนย้ายไปทำงานในภูมิภาคอาเซียน เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนอาเซียนได้รับโอกาสในการพัฒนามนุษย์ สวัสดิการสังคม และความยุติธรรม เพื่อเสริมสร้างความเป็นอยู่และการดำรงชีวิต โดยเฉพาะการเคารพและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน โดยที่รัฐผู้รับและรัฐผู้ส่งแรงงานข้ามชาติของอาเซียนจะรับผิดชอบต่อการปฏิบัติที่เป็นธรรมต่อแรงงานข้ามชาติและสมาชิกในครอบครัวตามกฎหมาย ข้อบังคับ และนโยบายของประเทศ ผู้ส่งและผู้รับซึ่งเป็นไปตามฉันทามติอาเซียนว่าด้วยการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิของแรงงานข้ามชาติ โดยปัจจุบันประเทศสมาชิกอาเซียนอยู่ระหว่างร่างแนวทางอาเซียนว่าด้วยการเชื่อมโยงสิทธิประกันสังคมสำหรับแรงงานข้ามชาติ (ASEAN Guidelines on Portability of Social Security Benefits for Migrant Workers) เพื่อใช้เป็นแนวทางการจัดทำความร่วมมือด้านการประกันสังคมสำหรับประเทศสมาชิกอาเซียน โดยไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายและเป็นไปโดยความสมัครใจ

1.3.4 ที่ประชุมระดับรัฐมนตรีแรงงาน ครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 23 เมษายน 2567 ในกลุ่มประเทศ CLMVT (กัมพูชา ลาว เมียนมา ไทย และเวียดนาม) รัฐมนตรีแรงงานทั้ง 5 ประเทศ ได้เห็นชอบหลักการในการรับรองปฏิญญาร่วมว่าด้วยการเชื่อมโยงสิทธิประกันสังคมสำหรับแรงงานข้ามชาติในกลุ่มประเทศ CLMVT (กัมพูชา ลาว เมียนมา ไทย และเวียดนาม) เพื่อแสดงเจตนารมณ์ของรัฐบาลทั้ง 5 ประเทศ และสร้างความมั่นใจให้แก่แรงงานข้ามชาติว่าจะได้รับการขยายความคุ้มครองสิทธิด้านการประกันสังคมและปรับปรุงการเคลื่อนย้ายและคงสิทธิประกันสังคม

1.4 รูปแบบความร่วมมือด้านการประกันสังคม

จากการดำเนินงานด้านความร่วมมือระหว่างประเทศในระดับทวิภาคีของสำนักงานประกันสังคม พบว่า รูปแบบความร่วมมือทวิภาคีด้านการประกันสังคมที่สำนักงานประกันสังคมหารือกับหน่วยงานภาครัฐของต่างประเทศ มี 3 รูปแบบ ได้แก่

1.4.1 ความร่วมมือด้านการประกันสังคม (Social Security Agreement-SSA) ที่มีผลผูกพันตามกฎหมาย มุ่งเน้นการเชื่อมโยงสิทธิประกันสังคมเพื่อให้ผู้ประกันตนและครอบครัวสามารถรักษาและเข้าถึงสิทธิประกันสังคม โดยเฉพาะสิทธิประโยชน์ที่มีเงื่อนไขต้องใช้เวลาขั้นต่ำในการส่งเงินสมทบ เช่น บำนาญชราภาพ

1.4.2 ความร่วมมือเชิงวิชาการที่ไม่มีผลผูกพันตามกฎหมาย โดยมุ่งเน้นการแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อพัฒนาระบบประกันสังคมและส่งเสริมองค์ความรู้ ประสพการณ์ระหว่างบุคลากร ปัจจุบันสำนักงานประกันสังคมมีความร่วมมือที่ได้ลงนามแล้ว จำนวน 1 ฉบับ โดยสำนักงานประกันสังคมและ National Pension Service (NPS) เกาหลีใต้ ได้ลงนามบันทึกความเข้าใจด้วยความร่วมมือร่วมกัน (Memorandum of Understanding between the Social Security Office of the Kingdom of Thailand and the National Pension Service of the Republic of Korea on Mutual Cooperation) เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2561 ณ สาธารณรัฐเกาหลี โดยมีสาระสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาความร่วมมือเพื่อพัฒนาระบบบำนาญ แลกเปลี่ยนข้อมูลทางวิชาการและบุคลากรผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างกัน

สำนักงานประกันสังคมยังอยู่ระหว่างพิจารณากร่างบันทึกความร่วมมือด้านประกันสังคม (Memorandum of Cooperation-MoC) ที่องค์กรประกันสังคม (Social Security Organization – SOCSO) มาเลเซีย เสนอให้สำนักงานประกันสังคมพิจารณา โดยมีประเด็นเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนความร่วมมือด้านประกันสังคมและการฟื้นฟูสมรรถภาพ

1.4.3 ความร่วมมือด้านการประกันสังคมภายใต้กรอบกฎหมายประกันสังคมที่มีอยู่ ซึ่งกฎหมายประกันสังคมได้เปิดช่องให้สามารถจัดทำความตกลงระหว่างประเทศในระดับทวิภาคีเป็นไปตามมาตรา 77 ทวิ วรรค 3 แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 โดยมาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558 และกฎกระทรวง เรื่อง การจ่ายเงินบำเหน็จชราภาพแก่ผู้ประกันตนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย พ.ศ. 2560

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

นายจ้าง หมายถึง ผู้ซึ่งรับลูกจ้างเข้าทำงานโดยจ่ายค่าจ้าง และให้หมายความรวมถึง ผู้ซึ่งได้รับมอบหมายให้ทำงานแทนนายจ้างในกรณีที่นายจ้างเป็นนิติบุคคล เป็นผู้มีหน้าที่ต้องขึ้นทะเบียนนายจ้างและขึ้นทะเบียนผู้ประกันตน ภายใน 30 วัน และเมื่อมีลูกจ้างเข้าทำงาน หรือลาออกจากงาน ให้แจ้งขึ้นทะเบียนผู้ประกันตนหรือแจ้งลาออก ภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป

ผู้ประกันตนมาตรา 33 หมายถึง ลูกจ้างที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปีบริบูรณ์ และไม่เกิน 60 ปีบริบูรณ์ ในวันที่เข้าทำงานกับนายจ้าง โดยเป็นผู้จ่ายเงินสมทบอันก่อให้เกิดสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทน

ค่าจ้าง หมายถึง เงินทุกประเภทที่นายจ้างจ่ายให้แก่ลูกจ้างเป็นค่าตอบแทนการทำงานในวันและเวลาทำงานปกติ และให้หมายถึง เงินที่นายจ้างจ่ายให้ในวันหยุดและวันลาซึ่งลูกจ้างไม่ได้ทำงานด้วย ทั้งนี้ ไม่ว่าจะกำหนด คำนวณ หรือจ่ายในลักษณะใดหรือโดยวิธีการใด และไม่ว่าเรียกชื่ออะไร

เงินสมทบ หมายถึง เงินที่นายจ้าง ลูกจ้าง ต้องนำส่งเข้ากองทุนประกันสังคมทุกเดือน โดยคำนวณจากค่าจ้างที่ลูกจ้างได้รับในอัตราร้อยละ 5 ซึ่งฐานค่าจ้างที่จะนำมาคำนวณต่ำสุดเดือนละ 1,650 บาท และสูงสุดไม่เกินเดือนละ 15,000 บาท (เงินสมทบขั้นต่ำเดือนละ 83 บาท และไม่เกินเดือนละ 750 บาท) ทั้งนี้ รัฐบาลจ่ายสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมร้อยละ 2.75

บทที่ 2

การวิเคราะห์ประเด็นการศึกษาและผลการศึกษา

2.1 การกำหนดประเด็นการศึกษา

2.1.1 ที่มา

ประเทศไทยมีแรงงานต่างด้าวเดินทางเข้ามาทำงานเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะแรงงานสัญชาติเมียนมา กัมพูชา และลาว เพื่อแสวงหารายได้พอเพียงแก่การดำรงชีพ และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ในขณะที่เดียวกันระบบประกันสังคมไทยส่งผลในเชิงบวกต่อแรงงานดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม แรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ มักเดินทางกลับประเทศก่อนที่จะถึงเกณฑ์รับสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพ (อายุ 55 ปีบริบูรณ์) และส่งเงินสมทบไม่ถึง 180 เดือน ตามเงื่อนไขการรับบำนาญชราภาพ ส่วนใหญ่จะได้รับเป็นบำเหน็จ แม้ว่าในกรณีที่อายุถึงเกณฑ์รับสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพ แรงงานดังกล่าวก็ไม่สะดวกที่จะเดินทางกลับมาขอรับเงินในภายหลัง เช่น มีอุปสรรคในการส่งเอกสารหลักฐานข้ามประเทศ การพิสูจน์ตัวตนว่าเป็นผู้มีสิทธิ์จริง มีภาระค่าใช้จ่ายทั้งจากการแปลเอกสารหลักฐานต่าง ๆ หรือการเดินทางกลับมาที่ไทยเมื่ออายุ 55 ปี เพื่อยื่นขอรับสิทธิประโยชน์ เป็นต้น ประเทศของแรงงานดังกล่าวจึงมีความประสงค์หาหรือความเป็นไปได้ที่จะมีความร่วมมือกับสำนักงานประกันสังคมไทย เพื่อให้แรงงานเข้าถึงสิทธิประโยชน์ทดแทนได้สะดวกขึ้น

ถึงแม้ว่ากฎหมายประกันสังคมจะเปิดช่องให้ทำความตกลงระหว่างประเทศได้ แต่ต้องทำในลักษณะต่างตอบแทนสิทธิประโยชน์ด้านประกันสังคม ซึ่งหมายความว่า ประเทศคู่สัญญาต้องมีกฎหมายที่มีรูปแบบเดียวกับมาตรา 77 ทวิ ที่อนุญาตให้จ่ายบำเหน็จชราภาพคืนก่อนอายุถึงเกณฑ์รับสิทธิประโยชน์ดังกล่าว และเมื่อปี พ.ศ. 2560 สำนักงานประกันสังคมไทย เมียนมา กัมพูชา และลาว ได้หารือแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านการประกันสังคมเกี่ยวกับการจ่ายบำเหน็จชราภาพคืนให้ผู้ประกันตนของแรงงานก่อนอายุ 55 ปี โดยพบว่า ลาวมีความสนใจที่จะมีความร่วมมือกับไทย เนื่องจากระบบประกันสังคมของทั้งสองประเทศคล้ายคลึงกัน รวมถึงมีกฎหมายที่คล้ายกับมาตรา 77 ทวิ ของไทย ในขณะที่เมียนมายังไม่มีการดำเนินงานด้านการประกันกรณีชราภาพ ส่วนกัมพูชาเริ่มดำเนินการกรณีชราภาพได้ไม่นานและมีความประสงค์หารือกับไทยในประเด็นอื่น

2.1.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษารูปแบบความร่วมมือด้านการประกันสังคมที่เหมาะสมระหว่าง ไทยกับลาว

2) เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อหาหรือความเป็นไปได้ในการจัดทำความร่วมมือด้านการประกันสังคมระหว่างไทยกับลาว

2.1.3 ขอบเขตการศึกษาประเด็นศึกษา

ผู้รับการอบรมกำหนดขอบเขตการศึกษาความเป็นไปได้ที่จะมีความร่วมมือด้านการประกันสังคมว่าด้วยการจ่ายเงินบำเหน็จชราภาพระหว่างไทยกับลาว โดยมีประเด็นศึกษา ดังนี้

1) ข้อมูลระบบประกันสังคมและสิทธิประโยชน์กรณีบำเหน็จชราภาพระหว่างไทยกับลาว

2) กระบวนการจ่ายสิทธิประโยชน์ประกันสังคมให้กับผู้ประกันตนต่างชาติระหว่างไทยกับลาว

2.1.4 วิธีการศึกษา

1) เก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ภูมิหลังของการหาหรือเกี่ยวกับความร่วมมือด้านการประกันสังคมระหว่างไทยกับลาว สถิติที่เกี่ยวข้อง เช่น จำนวนผู้ประกันตนลาวในระบบประกันสังคมไทย และจำนวนแรงงานไทยที่เดินทางไปทำงานที่ลาว

2) วิเคราะห์ข้อมูล เช่น การอธิบายข้อมูล/สถิติที่เกี่ยวข้อง และการจัดทำข้อมูลเชิงเปรียบเทียบ

2.2 การวิเคราะห์ประเด็นการศึกษา

2.2.1 ความเป็นไปได้ด้านกฎหมาย

2.2.1.1 กฎหมายของลาวว่าด้วยการประกันสังคม (ฉบับแก้ไข) เลขที่ 213/ปลงวันที่ 13 กรกฎาคม 2561 บทที่ 6 ผลประโยชน์บำนาญ ดังนี้

มาตรา 58 (แก้ไขเพิ่มเติม) เงื่อนไขการรับผลประโยชน์บำนาญ

(1) มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ สำหรับผู้หญิงที่สามารถที่จะเกษียณอายุก่อนกำหนด แต่ควรมีอายุไม่ต่ำกว่า 55 ปีบริบูรณ์

(2) ได้จ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมมาแล้วอย่างน้อยหนึ่งร้อยแปดสิบเดือนขึ้นไป สำหรับผู้ประกันตนที่ลงทะเบียนก่อนวันที่ 1 ตุลาคม 2567 จะต้องมีระยะเวลาจ่ายเงินสมทบอย่างน้อยหกสิบเดือน

มาตรา 61 (แก้ไขเพิ่มเติม) การคำนวณผลประโยชน์เหมาจ่าย

ลูกจ้างและผู้สมัครใจที่มีอายุถึงวัยบำนาญแต่ยังไม่ครบกำหนดระยะเวลาการจ่ายเงินสมทบ หรือบุคคลทุกสภาพที่ไม่สามารถทำงานต่อไปได้ ให้มีสิทธิได้รับเงินก้อนเท่ากับหนึ่งเท่าครึ่งของรายได้เฉลี่ยหกสิบเดือนสุดท้ายคูณด้วยจำนวนปีที่เอาประกัน

มาตรา 71 (ใหม่) การส่งเงินสมทบ

นายจ้างจัดทำบัญชีเงินเดือนของลูกจ้างและคำนวณเป็นรายเดือน เงินสมทบใน สัดส่วนเท่ากับหกเปอร์เซ็นต์ และหักห้าจุดห้าเปอร์เซ็นต์ของส่วนของพนักงาน เป็นเงินออม

2.2.1.2 กฎหมายของไทย

1) พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 และที่แก้ไขเพิ่มเติม หมวด 7 ประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพ

มาตรา 76 ผู้ประกันตนมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพ ต่อเมื่อผู้ประกันตนได้จ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบเดือน ไม่ว่าจะระยะเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบเดือนจะติดต่อกันหรือไม่ก็ตาม

มาตรา 77 ประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพ ได้แก่

(1) เงินเลี้ยงชีพรายเดือน เรียกว่า เงินบำนาญชราภาพ หรือ

(2) เงินบำเหน็จที่จ่ายให้ครั้งเดียว เรียกว่า เงินบำเหน็จชราภาพ

หลักเกณฑ์ วิธีการ ระยะเวลา และอัตราการจ่ายประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 77 ทวิ ในกรณีที่ผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบเดือน ให้มีสิทธิได้รับเงินบำนาญชราภาพตั้งแต่วันที่พ้นจากเดือนที่อายุครบห้าสิบห้าปีบริบูรณ์ เว้นแต่เมื่อมีอายุครบห้าสิบห้าปีบริบูรณ์และความเป็นผู้ประกันตนยังไม่สิ้นสุดลง

ในกรณีที่ผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบไม่ครบหนึ่งร้อยแปดสิบเดือนและความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุด ให้ผู้นั้นมีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จชราภาพ

ผู้ประกันตนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย เมื่อความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลงไม่ว่าจะส่งเงินสมทบครบหนึ่งร้อยแปดสิบเดือนหรือไม่ก็ตาม และประสงค์ที่จะไม่พำนักอยู่ในประเทศไทย ให้มีสิทธิได้รับเป็นเงินบำเหน็จชราภาพ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 77 ตรี ในกรณีที่บุคคลซึ่งได้รับเงินบำนาญชราภาพได้กลับเข้าเป็นผู้ประกันตนในห้วงการจ่ายเงินบำนาญชราภาพของบุคคลดังกล่าวจนกว่าความเป็นผู้ประกันตนได้สิ้นสุดลง

ในกรณีที่ความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลงด้วยเหตุอื่นนอกจากถึงแก่ความตาย ให้ผู้นั้นมีสิทธิได้รับเงินบำนาญชราภาพ

ในกรณีที่ความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลงเนื่องจากผู้ประกันตนถึงแก่ความตาย ให้ทายาทผู้มีสิทธิของผู้นั้น มีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จชราภาพ

มาตรา 77 จัตวา ในกรณีที่ผู้ประกันตนซึ่งมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพตามมาตรา 77 ทวิ ถึงแก่ความตายก่อนที่จะได้รับประโยชน์ทดแทน หรือผู้รับเงิน

บำนาญชราภาพถึงแก่ความตายภายในหกสิบเดือนนับแต่เดือนที่มีสิทธิได้รับเงินบำนาญชราภาพ ให้ทายาทของผู้นั้น ซึ่งมีชีวิตอยู่ในวันที่ผู้ประกันตนหรือผู้รับเงินบำนาญชราภาพถึงแก่ความตายมีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จชราภาพ

ทายาทผู้มีสิทธิ ได้แก่

(1) บุตร ยกเว้นบุตรบุญธรรมหรือบุตรซึ่งได้ยกให้เป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลอื่น ให้ได้รับสองส่วน

ถ้าผู้ประกันตนที่ตายมีบุตรตั้งแต่สามคนขึ้นไป ให้ได้รับสามส่วน

(2) สามีหรือภริยาให้ได้รับหนึ่งส่วน

(3) บิดามารดา หรือบิดาหรือมารดาที่มีชีวิตอยู่ให้ได้รับหนึ่งส่วน

(4) บุคคลซึ่งผู้ประกันตนทำหนังสือระบุไว้เป็นผู้มีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จชราภาพ ให้ได้รับหนึ่งส่วนในกรณีที่ไม่มีทายาทในอนุมาตราใด หรือทายาทนั้นได้ตายไปเสียก่อน

ในกรณีที่ไม่มีทายาทผู้มีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จชราภาพ ให้ทายาทของผู้ประกันตน หรือผู้รับเงินบำนาญชราภาพแล้วแต่กรณีดังต่อไปนี้ มีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จชราภาพตามลำดับ หากบุคคลลำดับใดมีจำนวนมากกว่าหนึ่งคนให้บุคคลลำดับนั้นได้รับส่วนแบ่งเท่ากัน

(1) พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน

(2) พี่น้องร่วมบิดาหรือร่วมมารดา

(3) ปู่ ย่า ตา ยาย

(4) หลง ป้า น้า อา

2) กฎกระทรวงแรงงาน การจ่ายเงินบำเหน็จชราภาพแก่ผู้ประกันตนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย พ.ศ. 2560

ข้อ 1 ผู้ประกันตนซึ่งมีสัญชาติของประเทศที่ได้ทำความตกลงด้านการประกันสังคม

กรณีชราภาพกับประเทศไทยไม่ว่าจะมีอายุครบห้าสิบห้าปีบริบูรณ์หรือไม่ให้มีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จชราภาพ

ข้อ 2 ผู้ประกันตนซึ่งมีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จชราภาพ ตามข้อ 1 จะต้องสิ้นสุดความเป็นผู้ประกันตนและไม่ประสงค์ที่จะพำนักอยู่ในประเทศไทย

ข้อ 3 การจ่ายเงินบำเหน็จชราภาพตามข้อ 1 ให้เป็นไปตามอัตราดังต่อไปนี้

(1) กรณีที่มีการจ่ายเงินสมทบต่ำกว่าสิบสองเดือน ให้จ่ายเงินบำเหน็จชราภาพเท่ากับจำนวนเงินสมทบที่ผู้ประกันตนจ่ายสมทบเพื่อการจ่ายประโยชน์ทดแทนในกรณีสงเคราะห์บุตรและกรณีชราภาพ

(2) กรณีที่มีการจ่ายเงินสมทบตั้งแต่สิบสองเดือนขึ้นไป ให้จ่ายเงินบำเหน็จชราภาพเท่ากับจำนวนเงินสมทบที่ผู้ประกันตนและนายจ้างจ่ายสมทบเพื่อการจ่ายประโยชน์ทดแทนในกรณีสงเคราะห์บุตรและกรณีชราภาพพร้อมผลประโยชน์ตอบแทนตามที่สำนักงานประกาศกำหนด

ข้อ 4 ให้ผู้ประกันตนแสดงความประสงค์พร้อมเอกสารหรือหลักฐานที่จะไม่พำนักอยู่ในประเทศไทยตามแบบท้ายกฎกระทรวงนี้

จากการเปรียบเทียบกฎหมายประกันสังคมของทั้ง 2 ประเทศ ในการจ่ายเงินบำเหน็จชราภาพให้กับผู้ประกันตน สามารถดำเนินการทำความตกลงด้านประกันสังคมในการจ่ายเงินบำเหน็จชราภาพได้

2.2.2 ความเป็นไปได้ด้านการเงิน

2.2.2.1 ข้อมูลด้านการทำงานของผู้ประกันตนสัญชาติลาวในระบบประกันสังคมไทย และอายุเฉลี่ย

ตารางที่ 1 จำนวนผู้ประกันตนสัญชาติลาวในระบบประกันสังคมไทย

YEAR	ปี	จำนวนผู้ประกันตนเข้างานใหม่	อายุเฉลี่ยของผู้ประกันตนเข้างานใหม่
2010	2553	4,526	24
2011	2554	5,338	25
2012	2555	5,243	25
2013	2556	5,623	26
2014	2557	7,098	27
2015	2558	4,604	27
2016	2559	6,953	27
2017	2560	12,890	27
2018	2561	47,147	28
2019	2562	26,953	27
2020	2563	11,018	29
2021	2564	5,197	30
2022	2565	22,410	27

จากข้อมูลสำนักงานประกันสังคม ย้อนหลัง 13 ปี พบว่า ผู้ประกันตนสัญชาติลาว ที่เข้ามาทำงานในไทยมีอายุเฉลี่ย 27 ปี

2.2.2.2 ข้อมูลผู้ประกันตนสัญชาติลาวที่เข้ามาทำงานในไทยมีระยะเวลาทำงานที่สั้น ไม่ถึง 2 ปี

ตารางที่ 2 ระยะเวลาการทำงานเฉลี่ยในไทยของผู้ประกันตนสัญชาติลาว

Year Period	ช่วงเวลา	ระยะเวลาการทำงานโดยเฉลี่ยของผู้ประกันตนที่ออกจากงานและไม่กลับเข้ามาทำงานอีก
2010-2022	2553-2565	1 ปี 9 เดือน

2.2.2.3 การคำนวณบำเหน็จชราภาพของไทย

ตามกฎหมายกระทรวงแรงงาน กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระยะเวลา และอัตรา การจ่ายประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพ พ.ศ. 2560 ข้อ 6 การจ่ายเงินบำเหน็จชราภาพ ให้เป็นไปตามอัตรา ดังต่อไปนี้

- 1) กรณีที่มีการจ่ายเงินสมทบต่ำกว่าสิบสองเดือน ให้จ่ายเงินบำเหน็จชราภาพ เท่ากับจำนวนเงินสมทบที่ผู้ประกันตนจ่ายสมทบ
- 2) กรณีที่มีการจ่ายเงินสมทบตั้งแต่สิบสองเดือนขึ้นไป ให้จ่ายเงินบำเหน็จชราภาพเท่ากับจำนวนเงินสมทบที่ผู้ประกันตน และนายจ้างสมทบ และผลตอบแทนตามที่สำนักงานประกันสังคมกำหนด

ตัวอย่างที่ 1 ผู้ประกันตนเข้าทำงานเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2560 ต่อมาวันที่ 31 ธันวาคม 2566 ได้ลาออกจากงาน และสิ้นสภาพความเป็นผู้ประกันตนอายุ 55 ปีบริบูรณ์ โดยมีการนำส่งเงินสมทบกรณีชราภาพ ดังนี้

ตารางที่ 3 จำนวนเงินสมทบฝ่ายนายจ้างและฝ่ายผู้ประกันตนของไทย

ปี	จำนวนเงินสมทบ		
	นายจ้าง	ผู้ประกันตน	รวม
2560	5,400	5,400	10,800
2561	5,400	5,400	10,800
2562	5,400	5,400	10,800
2563	5,400	5,400	10,800
2564	5,400	5,400	10,800
2565	5,400	5,400	10,800
2566	5,400	5,400	10,800
รวม	37,800	37,800	75,600

กรณีผู้ประกันตนได้รับเงินเดือน ๆ ละ 15,000 บาท เงินสมทบกรณีชราภาพ ฝ่ายนายจ้างร้อยละ 3 และผู้ประกันตนร้อยละ 3 เท่ากับ $(15,000 \times 3 \% \times 12 = 5,400)$

ตารางที่ 4 วิธีการคำนวณผลประโยชน์ตอบแทนของไทย

ปี	เงินสมทบ	เงินสมทบ + อัตรา	ผลประโยชน์ ผลตอบแทน
2560	10,800	$10,800 \times 3 \%$	324
2561	10,800	$10,800 + 10,800 + 324 = 21,924 \times 4 \%$	877
2562	10,800	$21,924 + 10,800 + 877 = 33,601 \times 3.5 \%$	1,176
2563	10,800	$33,601 + 10,800 + 1,176 = 45,577 \times 3 \%$	1,367
2564	10,800	$45,577 + 10,800 + 1,367 = 57,744 \times 3.7 \%$	2,137
2565	10,800	$57,744 + 10,800 + 2,137 = 70,681 \times 3.5 \%$	2,474
2566	10,800	$70,681 + 10,800 + 2,474 = 83,955 \times 3 \%$	2,519
รวม			10,874

เงินบำเหน็จชราภาพและผลประโยชน์ตอบแทนที่ผู้ประกันตนจะได้รับ

เท่ากับ $75,600 + 10,874 = 86,474$

การจ่ายเงินบำเหน็จชราภาพให้กับผู้ประกันตนจะจ่ายจากเงินที่ผู้ประกันตนและนายจ้างส่งเงินสมทบเข้ากองทุน และผลประโยชน์ตอบแทนที่เกิดจากการนำเงินดังกล่าวไปลงทุนในแต่ละปี จึงไม่กระทบกับเสถียรภาพทางการเงินของกองทุนแต่อย่างใด เนื่องจากไม่ได้นำเงินในอนาคตมาจ่าย แต่เป็นการนำเงินที่ฝ่ายนายจ้างและฝ่ายผู้ประกันตนสมทบเข้ากองทุนแล้วจ่ายคืนแก่ผู้ประกันตนตามสิทธิที่จะได้รับ

อย่างไรก็ตาม จำนวนเงินที่แท้จริงที่จะต้องจ่ายแก่ผู้ประกันตนสัญชาติลาว จะเป็นจำนวนน้อยกว่าตารางคำนวณข้างต้น ตามข้อมูลระยะเวลาการทำงานโดยเฉลี่ยของผู้ประกันตนที่ออกจากราชการและไม่กลับมาทำงานอีกในข้อ 1) ที่โดยเฉลี่ยจะสะสมเงินสมทบไม่เกิน 2 ปี จึงสามารถคำนวณได้ไม่เกิน 22,464 บาท $(10,800 \text{ บาท} \times 2 \text{ ปี} + \text{ผลประโยชน์ตอบแทน } 864 \text{ บาท})$

ในระยะยาวการจ่ายเงินบำนาญชราภาพให้กับผู้ประกันตน ซึ่งเป็นระบบบำนาญ แบบ Defined Benefit หมายถึง การจ่ายเป็นเงินบำนาญรายเดือนให้แก่ผู้มีสิทธิตลอดชีวิต โดยเงินบำนาญได้ถูกกำหนดก่อนหน้าแล้วจะมีผลกระทบกับกองทุน เนื่องจากประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ คนเกิด มีน้อยลง ทำให้คนเข้าสู่วัยแรงงานที่จะส่งเงินสมทบเข้ากองทุนน้อยลงเช่นกัน ส่งผลให้

รายได้จัดเก็บเข้ากองทุน (เงินสมทบและผลตอบแทนจากการลงทุน) น้อยกว่าค่าใช้จ่ายในการจ่ายสิทธิประโยชน์

2.2.2.4 การคำนวณบำเหน็จชราภาพของลาว

กองทุนประกันสังคมของลาวมีการจัดสรรเงินสมทบเข้าสิทธิประโยชน์ทดแทนกรณีบำนาญ ร้อยละ 5.25 สำหรับผู้ประกันตนที่ส่งเงินสมทบไม่ครบ 180 เดือน จะได้รับเป็นเงินบำเหน็จชราภาพ โดยวิธีคำนวณเงินเดือนเฉลี่ย 60 เดือนสุดท้าย คูณ 1.5 คูณ จำนวนปีที่เอาประกัน

ตัวอย่างที่ 2 ผู้ประกันตนเข้าทำงานเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2560 ต่อมาวันที่ 31 ธันวาคม 2566 ได้ลาออกจากงาน และสิ้นสภาพความเป็นผู้ประกันตนอายุ 55 ปีบริบูรณ์ โดยมีการนำส่งเงินสมทบกรณีบำนาญ ดังนี้

ตารางที่ 5 จำนวนเงินสมทบของลาว

ปี	ฐานเงินเดือน	เงินสมทบต่อเดือน	จำนวนเงินสมทบต่อปี
2560	12,000	$12,000 \times 5.5 \% = 660$	7,920
2561	12,500	$12,500 \times 5.5 \% = 687.50$	8,250
2562	13,000	$13,000 \times 5.5 \% = 715$	8,580
2563	13,500	$13,500 \times 5.5 \% = 742.50$	8,910
2564	14,000	$14,000 \times 5.5 \% = 770$	9,240
2565	14,500	$14,500 \times 5.5 \% = 797.50$	9,570
2566	15,000	$15,000 \times 5.5 \% = 825$	9,900
รวม			62,370

ตารางที่ 6 วิธีการคำนวณเงินบำเหน็จชราภาพของลาว

ปี	ฐานเงินเดือนต่อเดือน	เงินเดือนต่อปี
2562	13,000	156,000
2563	13,500	162,000
2564	14,000	168,000
2565	14,500	174,000
2566	15,000	180,000
รวม		840,000
เฉลี่ย 60 เดือน		14,000

วิธีจ่ายเงินบำเหน็จชราภาพให้กับผู้ประกันตน

เท่ากับ $14,000 \times 1.5 \text{ เท่า} \times 7 \text{ ปี} = 147,500$ บาท ผู้ประกันตนจะได้รับเงินบำเหน็จชราภาพ เป็นจำนวนเงิน 147,500 บาท

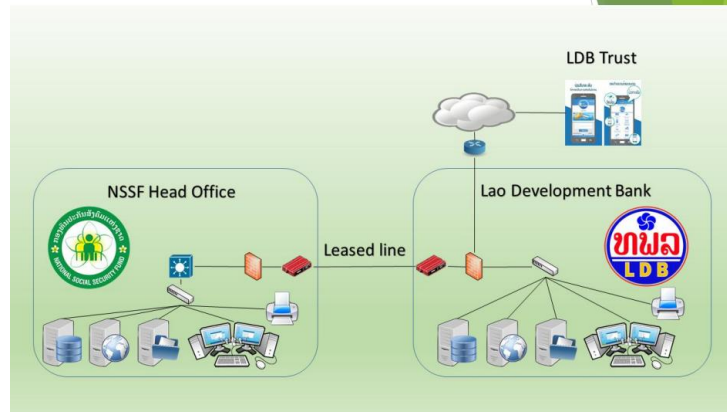
จะเห็นได้ว่า การจ่ายเงินบำเหน็จชราภาพคืนให้กับผู้ประกันตนตามระบบประกันสังคมของลาวจะมากกว่าเงินที่ส่งสมทบเข้ากองทุน เป็นจำนวน $147,500 - 62,370 = 85,130$ บาท ซึ่งอาจจะกระทบกับเสถียรภาพของกองทุนประกันสังคมของลาวในอนาคต

2.2.3 ความเป็นไปได้ด้านบริหารจัดการ

2.2.3.1 ด้านเทคโนโลยี

1) สำนักงานประกันสังคมลาวมีการพัฒนาด้านการรับ-จ่ายเงินผ่านธนาคาร Lao Development Bank ซึ่งเป็นธนาคารที่รัฐบาลถือหุ้นร้อยละ 30 สามารถจ่ายเงินเข้าบัญชีต่างประเทศได้

Data Support

Payment Channel

ภาพที่ 1 ระบบรับเงิน-จ่ายเงินผ่านธนาคารของลาว

2) สำนักงานประกันสังคมไทยมีระบบสารสนเทศงานประกันสังคมในรูปแบบ Web Application เพื่อใช้เป็นเครื่องมือหลักที่ช่วยสนับสนุนและรองรับการให้บริการแก่นายจ้าง ลูกจ้าง และผู้ประกันตนที่อยู่ในระบบของสำนักงานประกันสังคม และยังเป็นฐานข้อมูลที่มีความครบถ้วน ถูกต้อง น่าเชื่อถือ และมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถตรวจสอบสิทธิประโยชน์ ประวัติการทำงานของผู้ประกันตนได้ในแต่ละคน และสามารถเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจำนวน 14 ระบบ ดังนี้

- (1) ระบบทะเบียนนายจ้างและผู้ประกันตน
- (2) ระบบเงินสมทบ
- (3) ระบบประโยชน์ทดแทน
- (4) ระบบบัญชีกองทุนประกันสังคม
- (5) ระบบการเงินกองทุนประกันสังคม
- (6) ระบบบริการทางการแพทย์
- (7) ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อวางแผนและกำหนดนโยบาย

สำนักงานประกันสังคม

- (8) ระบบตรวจสอบ
- (9) ระบบนิติการ
- (10) ระบบปฏิบัติการมาตรา 40
- (11) ระบบเร่งรัดหนี้เงินสมทบค้างชำระ
- (12) ระบบติดตามสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพ
- (13) ระบบเชื่อมโยงบูรณาการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสำนักงาน

ประกันสังคมกับหน่วยงานภายนอก

(14) ระบบเชื่อมโยงสนับสนุนโครงการ e-Self Service โครงการ Big Data และโครงการพัฒนาระบบ ERP

สำนักงานประกันสังคมได้เพิ่มช่องทางการให้บริการจ่ายประโยชน์ทดแทนผ่านธนาคารต่าง ๆ จำนวน 10 ธนาคาร ดังนี้

- (1) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)
- (2) ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)
- (3) ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)
- (4) ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)
- (5) ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)
- (6) ธนาคาร ซีไอเอ็มบี ไทย จำกัด (มหาชน)

- (7) ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย
- (8) ธนาคารออมสิน
- (9) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
- (10) ธนาคารทหารไทยธนชาติ จำกัด (มหาชน)

นอกจากนี้ สำนักงานประกันสังคมได้เพิ่มช่องทางการจ่ายเงินประโยชน์ทดแทน ผ่านระบบ Promptpay โดยแรงงานไทยอ้างอิงจากเลขบัตรประชาชน และแรงงานต่างชาติอ้างอิงจาก เลขบัตรประกันสังคม แต่เนื่องจากแรงงานต่างชาติเปิดบัญชี Promptpay โดยอ้างอิงจากเบอร์โทรศัพท์มือถือ สำนักงานประกันสังคมจึงไม่สามารถจ่ายเงินประโยชน์ทดแทนให้แรงงานต่างชาติผ่านช่องทางดังกล่าวได้

2.2.3.2 ด้านโครงสร้างและบุคลากร

1) สำนักงานประกันสังคมลาว มีกองทุนประกันสังคมแห่งชาติ (National Social Security Fund : NSSF) เป็นหน่วยงานราชการอยู่ภายใต้กระทรวงแรงงานและสวัสดิการเป็นผู้บริหารจัดการ ซึ่งเริ่มต้นดำเนินการอย่างเต็มรูปแบบในเดือนเมษายน พ.ศ. 2558 เป็นต้นมา และมีสำนักงานประกันสังคมตั้งอยู่ทั่วประเทศ จำนวน 18 แห่ง ประกอบด้วย นครหลวงเวียงจันทน์ และ 17 แขวง

2) สำนักงานประกันสังคมไทย จะแบ่งเป็น 2 ส่วนหลัก คือ ส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค โดยส่วนกลาง จะประกอบด้วย ส่วนบริหารส่วนกลางที่มีจำนวนทั้งสิ้น 19 หน่วยงาน สำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 12 แห่ง และศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนงาน 5 แห่ง สำหรับส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย สำนักงานประกันสังคมจังหวัด 76 จังหวัด และสำนักงานประกันสังคมสาขา จำนวน 50 สาขา ซึ่งมีบุคลากรทั่วประเทศ รวมทั้งสิ้นจำนวน 7,164 คน

ภาพที่ 2 โครงสร้างหน่วยงานของสำนักงานประกันสังคมไทย

2.3 สรุปผลการศึกษา

2.3.1 จากการศึกษาความเป็นไปได้ในด้านกฎหมาย และด้านการเงิน

1) ประเทศไทย เมื่อพิจารณาถึงกฎหมายประกันสังคมไทย ใช้วิธีการคำนวณการคืนเงินบำเหน็จชราภาพให้กับผู้ประกันตน จากเงินที่ฝ่ายนายจ้างและฝ่ายผู้ประกันตนสมทบเข้ากองทุน พร้อมผลตอบแทนจากการลงทุน จึงไม่กระทบเสถียรภาพของกองทุน ไม่ว่าคนลาวจะเข้ามาทำงานในประเทศไทยเป็นจำนวนเพิ่มขึ้นในอนาคตก็ตาม

2) ประเทศลาว เมื่อพิจารณาถึงกฎหมายที่อนุญาตให้คืนเงินบำเหน็จชราภาพแก่ผู้ที่ไม่ได้มีสิทธิได้รับบำนาญอยู่แล้วตามมาตรา 61 (แก้ไขเพิ่มเติม) การคำนวณผลประโยชน์เหมาจ่ายซึ่งสูตรการคำนวณของการจ่ายคืนเงินบำเหน็จชราภาพให้กับผู้ประกันตน จะได้รับมากกว่าเงินที่สมทบเข้ากองทุน ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของกองทุนในระยะยาว ทั้งนี้การประเมินว่าจะกระทบกับเสถียรภาพของกองทุนมากน้อยเพียงใดนั้น ต้องพิจารณาถึงการการจัดเก็บเงินสมทบในภาพรวมทุกกรณี และการจ่ายสิทธิประโยชน์ทุกกรณี พร้อมทั้งจำนวนผู้ประกันตนที่จะเข้าสู่ระบบประกันสังคมในอนาคต

อย่างไรก็ตาม ในการทำความเข้าใจจะเป็นประโยชน์กับคนไทยที่ไปทำงานในประเทศลาวว่า ผู้ประกันตนไทยจะได้รับเงินกรณีบำเหน็จชราภาพอย่างแน่นอน ภายใต้เงื่อนไขในความตกลงที่จัดทำขึ้นมาระหว่างไทยกับลาว

2.3.2 จากการศึกษาความเป็นไปได้ด้านบริหารจัดการด้านเทคโนโลยี

1) ประเทศไทย ได้พัฒนาระบบเทคโนโลยีมาอย่างต่อเนื่องตามที่กล่าวไว้ข้างต้น ผู้ประกันตนสามารถยื่นขอรับประโยชน์ทดแทนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยไม่ต้องเดินทางมาติดต่อที่สำนักงาน เนื่องจากสำนักงานประกันสังคมมีฐานข้อมูลของผู้ประกันตนรายบุคคล สำหรับการจ่ายสิทธิประโยชน์กรณีบำเหน็จชราภาพอาจจะต้องเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานภายนอกเพื่อตรวจสอบสิทธิว่าผู้ประกันตนดังกล่าวจะไม่พำนักอยู่ในประเทศไทยแล้วจริง ๆ เพื่อประกอบการพิจารณาในการจ่ายสิทธิประโยชน์

2) ประเทศลาว ได้มีการพัฒนาระบบเทคโนโลยี ซึ่งปัจจุบันสามารถแยกแรงงานแต่ละสัญชาติ พร้อมทั้งได้มีการพัฒนาระบบการจ่ายเงิน โดยสามารถจ่ายเงินผ่านบัญชีต่างประเทศได้

อย่างไรก็ตาม หากเป็นการจ่ายเงินที่ไม่ได้จ่ายทันทีในรูปแบบเงินสด ซึ่งจะต้องเป็นการโอนเงินเข้าบัญชีธนาคาร มีข้อคำนึงถึงค่าธรรมเนียมหากเป็นการโอนเงินเข้าบัญชีต่างประเทศ

2.3.3 จากการศึกษาด้านโครงสร้างของสำนักงานประกันสังคมทั้ง 2 ประเทศ

เป็นหน่วยงานราชการ ซึ่งรัฐบาลได้มีการสมทบเงินเข้ากองทุนประกันสังคมตามที่กฎหมายกำหนด เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ประกันตน แต่ในขณะเดียวกันอาจจะเกิดความเสียหายหากรัฐบาลขาดเสถียรภาพ

สำหรับการมีสำนักงานประกันสังคมตั้งอยู่ทั่วประเทศ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้มารับบริการ หากมีข้อสงสัยในเรื่องการขอรับสิทธิประโยชน์ สามารถที่จะสอบถามผ่านหน่วยงานบริการต่าง ๆ ได้ทั่วประเทศ

บทที่ 3

ข้อเสนอ

3.1 ข้อเสนอเชิงนโยบาย

ไทยควรสนับสนุนในการทำความเข้าใจการประกันสังคมระหว่างไทยกับลาว ตามกฎกระทรวงแรงงานว่าด้วยการจ่ายเงินบำเหน็จชราภาพแก่ผู้ประกันตนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย พ.ศ. 2560 สำหรับผู้ประกันตนที่สิ้นสุดความเป็นผู้ประกันตน อายุไม่ถึง 55 ปีบริบูรณ์ และไม่ประสงค์ที่จะพำนักอยู่ในประเทศไทย เนื่องจากไม่ได้ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของกองทุนแต่อย่างใด รวมทั้งด้านกฎหมาย และด้านการเงิน ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการค้าเงินงาน

3.2 ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ

3.2.1 ด้านการค้าเงินงาน

- 1) จัดตั้งคณะทำงานกลุ่มย่อยเพื่อศึกษา พิจารณาจัดทำความร่วมมือระหว่างประเทศไทยกับลาว ซึ่งเป็นหน่วยงานภายในสำนักงานประกันสังคม ได้แก่ กองนโยบายและแผนงาน กองกฎหมาย กองบริหารการเงินและการบัญชี สำนักเงินสมทบ สำนักบริหารเทคโนโลยีและสารสนเทศ
- 2) ศึกษาหลักการและแนวทางในการจัดทำความตกลงระหว่างประเทศ
- 3) ประสานงานเพื่อกำหนดการประชุมหารือกับลาวในการแลกเปลี่ยนข้อมูลระบบประกันสังคมและข้อมูลที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เบื้องต้น

3.2.2 ด้านเทคโนโลยี

- 1) บูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภายในประเทศที่เกี่ยวข้องในการเชื่อมโยงข้อมูล เช่น สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง เพื่อให้สามารถตรวจสอบข้อมูลก่อนการพิจารณาจ่ายสิทธิประโยชน์ทดแทน พร้อมทั้งสามารถเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานประเทศสมาชิกอาเซียนในอนาคต
- 2) การจ่ายสิทธิประโยชน์ผ่านธนาคารในต่างประเทศ มีอัตราค่าธรรมเนียมในการโอนเงินสูง หน่วยงานประกันสังคมอาจจะพิจารณาเจรจากับธนาคารในประเทศ เพื่อลดอัตราค่าธรรมเนียมการโอนเงินเข้าบัญชีในต่างประเทศ หากยังไม่สามารถใช้ช่องทางโอนผ่านระบบ Promptpay ได้

3.2.3 ด้านประชาสัมพันธ์

- 1) เพิ่มช่องทางการติดต่อและประชาสัมพันธ์ให้กับแรงงานต่างด้าวโดยมีหลายภาษา ได้แก่ เว็บไซต์สำนักงานประกันสังคม (www.sso.go.th) Application Line (sso plus) เพื่อให้ผู้ประกันตนสามารถรับรู้สิทธิประโยชน์ได้ด้วยตนเอง
- 2) สร้างเครือข่ายผู้ประกันตนแรงงานต่างด้าว เพื่อเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ภารกิจของสำนักงานประกันสังคม และสิทธิที่ผู้ประกันตนจะได้รับ

3.3 ข้อเสนอในการเพิ่มเสถียรภาพของกองทุนประกันสังคมในระยะยาว

เนื่องจากโครงสร้างประชากรของประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ทำให้แรงงานไทยเข้ามาอยู่ในระบบประกันสังคมน้อยลง ในอนาคตประเทศไทยต้องอาศัยแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานเป็นจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ และทำงานที่ประเทศไทยเป็นระยะเวลาที่นาน ซึ่งส่งผลให้ผู้ประกันตนอาจมีสิทธิประโยชน์ได้รับเงินกรณีบำนาญชราภาพ หากไม่ดำเนินการแก้ไขกฎหมายใด ๆ หลีกเลียงไม่ได้ที่จะส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของกองทุน และเพื่อเป็นการเพิ่มเสถียรภาพของกองทุนประกันสังคมในระยะยาว ควรมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ได้แก่

- 1) การขยายอายุรับเงินบำนาญชราภาพ จากปัจจุบันอายุ 55 ปีบริบูรณ์ เป็น 60 ปีบริบูรณ์
- 2) การเพิ่มเพดานค่าจ้างเพื่อการนำส่งเงินสมทบ จากปัจจุบัน 15,000 บาท เป็น 17,500 บาท 20,000 บาท และ 23,000 บาท ภายใน 5 ปี
- 3) การเพิ่มร้อยละของการจัดเก็บเงินสมทบ จากเดิมนายจ้างและผู้ประกันตน ฝ่ายละร้อยละ 5 เป็นอัตราที่เหมาะสมแต่ไม่เกินร้อยละที่กฎหมายกำหนด

บรรณานุกรม

หนังสือ เอกสารราชการ และกฎหมาย

สำนักงานประกันสังคม.พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 และที่แก้ไขเพิ่มเติม.

สำนักงานประกันสังคม.แผนปฏิบัติการราชการสำนักงานประกันสังคมระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570).

สำนักประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ กลุ่มอาเซียน กระทรวงแรงงาน. รายงานผลการประชุมระดับรัฐมนตรีแรงงานในกลุ่ม CLMTV (กัมพูชา ลาว เมียนมา ไทย เวียดนาม). 5 มิถุนายน 2567.

งานวิจัย

บุญวรา สุมะโน เจนพิงพร และคณะ. รายงานการวิจัยโครงการเคลื่อนย้ายและคงสิทธิประโยชน์ประกันสังคมสำหรับแรงงานข้ามชาติระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2562.

ทรงพันธ์ ตันตระกูล และคณะ. การพัฒนาระบบประกันสังคมสำหรับแรงงานต่างด้าวและแรงงานไทยที่ไปทำงานต่างประเทศ, เชียงใหม่: สำนักงานประกันสังคม, 2555.

วรวรรณ ชาญด้วยวิทย์. การออกแบบนโยบายบำนาญแห่งชาติ นโยบายและการจัดการ. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2550

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

International Labour Organization. TRIANGLE in ASEAN Quarterly Briefing Note.

(Online). October-December 2023. Available from:

<https://www.ilo.org/media/100621/download>.

International Labour Organization. Study On Bilateral Labour and Social Security Agreements In North Africa 2017.

Lao Social Security Organization, LSSO. <https://lssso.gov.la/index.php/lo/download-la/legislation-la/law-la/new-low>.

ภาคผนวก

กฎกระทรวง การจ่ายเงินบำเหน็จชราภาพแก่ผู้ประกันตนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย พ.ศ.2560

เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๗ ก หน้า ๕
ราชกิจจานุเบกษา ๑๗ มกราคม ๒๕๖๐

กฎกระทรวง

การจ่ายเงินบำเหน็จชราภาพแก่ผู้ประกันตนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย
พ.ศ. ๒๕๖๐

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๗ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ มาตรา ๗๗ แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๒ และมาตรา ๗๗ ทวิ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน ออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ผู้ประกันตนซึ่งมีสัญชาติของประเทศที่ได้ทำความตกลงด้านการประกันสังคม กรณีชราภาพกับประเทศไทยไม่ว่าจะมีอายุครบห้าสิบห้าปีบริบูรณ์หรือไม่ ให้มีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จชราภาพ

ข้อ ๒ ผู้ประกันตนซึ่งมีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จชราภาพตามข้อ ๑ จะต้องสิ้นสุดความเป็นผู้ประกันตนและไม่ประสงค์ที่จะพำนักอยู่ในประเทศไทย

ข้อ ๓ การจ่ายเงินบำเหน็จชราภาพตามข้อ ๑ ให้เป็นไปตามอัตรา ดังต่อไปนี้

(๑) กรณีที่มีการจ่ายเงินสมทบต่ำกว่าสิบสองเดือน ให้จ่ายเงินบำเหน็จชราภาพเท่ากับจำนวนเงินสมทบที่ผู้ประกันตนจ่ายสมทบเพื่อการจ่ายประโยชน์ทดแทนในกรณีสงเคราะห์บุตรและกรณีชราภาพ

(๒) กรณีที่มีการจ่ายเงินสมทบตั้งแต่สิบสองเดือนขึ้นไป ให้จ่ายเงินบำเหน็จชราภาพเท่ากับจำนวนเงินสมทบที่ผู้ประกันตนและนายจ้างจ่ายสมทบเพื่อการจ่ายประโยชน์ทดแทนในกรณีสงเคราะห์บุตรและกรณีชราภาพพร้อมผลประโยชน์ตอบแทนตามที่สำนักงานประกาศกำหนด

ข้อ ๔ ให้ผู้ประกันตนแสดงความประสงค์พร้อมเอกสารหรือหลักฐานที่จะไม่พำนักอยู่ในประเทศไทยตามแบบท้ายกฎกระทรวงนี้

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๐

พลเอก ศิริชัย ดิษฐกุล

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน

แบบแจ้งความประสงค์ที่จะไม่พำนักอยู่ในประเทศไทยตามกฎหมายกระทรวงการจ่ายเงินบำเหน็จชราภาพ แก่ผู้ประกันตนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย พ.ศ. ๒๕๖๐

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

๑. ข้าพเจ้า นาย/นาง/นางสาว.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

เลขที่บัตรประกันสังคม □-□□□□-□□□□□-□□-□

เลขที่ใบอนุญาตทำงานสัญชาติ

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ เลขที่.....หมู่ที่.....อาคาร/หมู่บ้าน.....ซอย.....

ถนน.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....

โทรศัพท์เคลื่อนที่.....

หรือ.....

.....

E-mail.....

๒. สถานประกอบการที่ข้าพเจ้าทำงานชื่อ.....

ที่อยู่ของสถานประกอบการ เลขที่.....หมู่ที่.....อาคาร/หมู่บ้าน.....ซอย.....

ถนน.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....

เลขที่บัญชีสถานประกอบการ.....

๓. สิ้นสุดความเป็นผู้ประกันตน วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

๔. ข้าพเจ้ามีความประสงค์ที่จะไม่พำนักอยู่ในประเทศไทย โดยมีกำหนดที่จะเดินทางออกจากประเทศไทย

ในวันที่..... ทั้งนี้ ตามเอกสารหรือหลักฐานที่แนบดังต่อไปนี้

.....

.....

.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

ลงชื่อ.....ผู้ประกันตน

(.....)

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๗๗ ทวิ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๘ บัญญัติให้ผู้ประกันตนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยมีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จชราภาพ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวสุภาวดี พระกายไชย
ประวัติการศึกษา	– บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการบัญชี มหาวิทยาลัยรามคำแหง – บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการเงินและการธนาคาร มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2535	เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี 1 สำนักงานประกันสังคมจังหวัดสมุทรปราการ
พ.ศ. 2541	นักวิชาการเงินและบัญชี 3 กองการเงินและบัญชีกองทุน
พ.ศ. 2543	นักวิชาการเงินและบัญชี 4 สำนักงานกองทุนเงินทดแทน
พ.ศ. 2546	นักวิชาการเงินและบัญชี 5 กองการเงินและบัญชีกองทุน
พ.ศ. 2546	นักวิชาการเงินและบัญชี 5 สำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 1
พ.ศ. 2547	นักวิชาการประกันสังคม 6 กองการเงินและบัญชีกองทุน
พ.ศ. 2552	นักวิชาการแรงงานชำนาญการ สำนักบริหารการเงินและการบัญชี
พ.ศ. 2559	นักวิชาการแรงงานชำนาญการ กองบริหารการลงทุน
พ.ศ. 2561	นักวิชาการเงินและบัญชีชำนาญการพิเศษ สำนักงานประกันสังคมจังหวัดนครราชสีมา
พ.ศ. 2562	นักวิชาการแรงงานชำนาญการพิเศษ สำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 9
พ.ศ. 2562	ผู้อำนวยการกลุ่มงานนโยบายและแผน
พ.ศ. 2564	หัวหน้าสาขาสามพราน สำนักงานประกันสังคมจังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2564	ผู้อำนวยการศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนงานภาค 5 สงขลา
พ.ศ. 2566	ประกันสังคมจังหวัดราชบุรี
พ.ศ. 2566	ผู้อำนวยการกองนโยบายและแผนงาน
พ.ศ. 2567	ผู้อำนวยการกองบริหารการลงทุน
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้อำนวยการกองบริหารการลงทุน สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน